

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra ekologie

**Černá zvěř a její problematika v obvodu obce
s rozšířenou působností Dobříš**

Autor: Monika Homolková

Vedoucí práce: prof. RNDr. Karel Šťastný, CSc.

Praha 2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Homolková

Územní technická a správní služba

Název práce

Černá zvěř a její problematika v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš

Název anglicky

Wild boar and it's problems in the Dobříš region

Cíle práce

Získat a vyhodnotit fakta spojená s problematikou černé zvěře. Zaměřit se především na škody spáchané na zemědělských kulturách a na lesních porostech v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš v období březen až říjen 2016 a 2017.

Zpracovat informace o zdravotním stavu černé zvěře v zájmovém obvodu v daném období.

Zjistit a rozebrat kooperaci myslivců a zemědělců v zájmovém období a navrhnout možnosti pro zlepšení stavu škod.

Metodika

Vymezení předmětu výzkumu.

Získávání a studium literatury, rešerše.

Výzkum (sběr dostupných dat).

Analýza dostupných dat.

Harmonogram zpracování

1. Květen – říjen 2017: studium literatury, rešerše, sběr dostupných dat.

2. Listopad 2017 – březen 2018: Analýza dostupných dat.

3. Duben 2018: odevzdání práce.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran, včetně příloh v podobě fotografií, tabulek, grafů a map.

Klíčová slova

Prase divoké, *Sus scrofa*, černá zvěř, zdravotní stav, zemědělské plodiny, lesní porosty, škody, myslivost, zemědělství.

Doporučené zdroje informací

- BLEIER N., KOVÁCS I., SCHALLY G., SZEMETHY L., CSÁNYI S., 2016: Spatial and temporal characteristics of the damage caused by wild ungulates in maize (*Zea mays* L.) crops. *International Journal of Pest Management*, 63: 92-100.
- BOBEK B., FURTEK J., BOBEK J., MERTA D., WOJCIUCH-PLOSKONKA M., 2016: Spatio-temporal characteristics of crop damage caused by wild boar in north-eastern Poland. *Elsevier*, 93, 3: 106-112
- FISCHER M., 2016: Černá zvěř a naše myslivost. *Myslivost* 7/2016: 8.
- HERRERO J. a kol., 2006: Diet of wild boar *Sus scrofa* L. and crop damage in an intensive agroecosystem. *Journal of Wildlife Research*, 52, 4: 245-250.
- HESPELER B., 2007: Černá zvěř způsob života, omezování škod, posuzování, způsoby lovu, využití zvěřiny. Grada Publishing a. s.
- JELÍNEK R., 2007: Škody zvěří – Část I, II, III. *Myslivost* 2, 3, 4: 7, 5, 5.
- SCHLAGETER A., 2015: Preventing wild boar *Sus scrofa* damage – considerations for wild boar management in highly fragmented agroecosystems, Basel
- ŠÍPEK K., 2013: Potravní analýza černé zvěře v intenzivních zemědělských oblastech. Disertační práce, ČZU v Praze.
- VIRGÓS E., 2002: Factors affecting wild boar (*Sus scrofa*) occurrence in highly fragmented Mediterranean landscapes. *Canadian Journal of Zoology*, 80: 430-435.
- ZABLOUDIL F., PETR J., 2010: Černá zvěř v současnosti. *Myslivost* 8/2010: 62.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – FŽP

Vedoucí práce

prof. RNDr. Karel Šťastný, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekologie

Elektronicky schváleno dne 6. 3. 2018

doc. Ing. Jiří Vojar, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 3. 2018

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 23. 04. 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Problematika černé zvěře v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš vypracovala samostatně pod vedením prof. RNDr. Karla Šťastného, CSc. a použila jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

V Praze, dne 24. 4. 2018

Podpis autora

.....

Monika Homolková

Poděkování

Za rady, cenné připomínky a vlídnou a laskavou komunikaci bych chtěla poděkovat vedoucímu práce prof. RNDr. Karlu Šťastnému, CSc. Dále všem mysliveckým spolkům a Městskému úřadu Dobříš, které mi poskytly potřebné dokumenty a informace. Velký dík patří mé rodině a přátelům, kteří mi věnovali všechnu potřebnou podporu a trpělivost.

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává a vyhodnocuje problematiku černé zvěře v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš v letech 2015 a 2016. Především se zaměřuje na škody na zemědělských půdách, návrh opatření, která by mohla vést ke zmenšení škod, vztahy a kooperaci mezi mysliveckými spolky a zemědělci a jakým způsobem myslivecké spolky tyto škody kompenzují. Intenzivní výzkum proběhl v 5 honitbách s různou polohou a rozložením honebních pozemků.

Výzkum v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš poukazuje na to, že na populaci prasete divokého má vliv rozložení a lokace honitby. Všechny tázané honitby mají společné, že největší škody jsou na kukuřici. Škody se v roce 2015 pohybovaly mezi 40 – 50 % poškozených plodin u honiteb s lokací uprostřed zájmového území a 10 – 5 % poškozených plodin u honiteb s územím u řeky Vltavy, které jsou stejné i v roce 2016. Pro honitby náchylnější ke škodám byl rok 2016 příznivější škody se pohybovaly okolo 20 % poškozených plodin. 4 z 5 honiteb měly vyšší odstřely v roce 2015 než v roce 2016. Přičemž jedna honitba (Čím-Chotilsko) měla odstřely v obou letech vyrovnané s rozdílem pouze 3 kusů. Honitby s polohou blíže řeky Vltavy (Nečín a Čím-Chotilsko) měly škody nižší než honitby ve středu území, což naznačuje, že divoká prasata tyto oblasti nevyhledávají. Honitby Vargač I. a Drhovy mají problém s nízkým počtem aktivních členů.

Mezi nejpoužívanější ochranné prostředky mezi tázanými honitbami je lov, dále pachové ohradníky (Hukinol), agrotechnická opatření ve formě dělicích pruhů kolem lesních porostů a v jednom případě biotechnická ochrana (políčka pro zvěř).

Klíčová slova

Prase divoké, *Sus scrofa*, černá zvěř, zemědělské plodiny, zemědělství, škody, myslivost

Abstract

The bachelor thesis examines and evaluates wild boar problems in Dobříš region in 2015 and 2016. It primarily deals with damage on agricultural crops, precautions, suggestion which could lead to reduction of damage, relations and cooperation between hunting associations and farmers, how hunting associations compensate for these damages. Intensive research was carried out in 5 hunting associations with different locations and the distribution of grounds.

Research in Dobříš region points out that population of wilde boar has an impact to layout and location of interest area. All questioned subjects have in common that biggest damages are on corn. In 2015 damages on agricultural crops were in range 40 to 50 % damaged crops in location in the middle of the area of interest and 5 to 10 % damaged crops in location around Vltava river which is same like in 2016. For location with bigger damages crops are in 2016 better and they are about 20 % damaged crops. Areas of interest with a location closer to the Vltava river (Nečín and Čím-Chotilsko) had less damages than areas of interest in the middle of the territory. It suggests that wild boar do not find these areas. The areas of interests Vargač I. and Drhovy have a problem with a low number of active members.

Among the most frequently used protection instruments in the area of interest belong hunting, odor fence (Hukinol), agrotechnical measures in the form of dividing strips around forest and in one case biotechnological protection (field for game).

Kay words

Wild boar, *Sus scrofa*, black game, agricultural crops, agriculture, damage, hunting

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíle práce.....	10
3. Literární rešerše	11
3.1 Prase divoké.....	11
3.1.1 Anatomie.....	11
3.1.2 Rozšíření.....	12
3.1.3 Způsob života.....	12
3.1.4 Potrava.....	13
3.1.5 Choroby	14
3.1.6 Lov černé zvěře	18
3.1.7 Legislativní statut	20
3.2 Škody divokou zvěří	20
3.3 Možná prevence před vznikem škod černou zvěří.....	20
3.3.1 Lov.....	21
3.3.2 Mechanická opatření	22
3.3.3 Biotechnická a agrotechnická opatření.....	23
3.3.4 Chemická ochrana	24
3.3.4 Odváděcí přikrmování	25
3.3.5 Organizační ochrana.....	25
3.4 Teorie uplatňování škod	26
3.4.1 Postup vlastníka honebních pozemků při zjišťování škody.....	28
3.4.2 Postup uživatele honitby při řešení škody s uživatelem pozemku, které vznikly provozováním myslivosti a zvěří	29
3.4.3 Postup vlastníka honebních pozemků před podáním žaloby v občanskoprávním soudním projednávání	29
4. Metodika.....	30
4.1 Metody	30
4.2 Popis zájmového území.....	32
4.3 Myslivecká sdružení v SO ORP Dobříš	33
5. Výstupy výzkumu a jejich vyhodnocení	35
5.1 Honitba Vargač I. a Vargač II.....	35
5.1.1 Vargač I.....	35
5.1.2 Vargač II.....	37
5.2 Honitba Drhovy	39
5.3 Honitba Nečín	41
5.4 Honitba Čím-Chotilsko	42
6. Diskuse	44
7. Závěr	46
8. Přehled literatury a použitých zdrojů	47
9. Seznam příloh	50

Seznam použitých zkratk a symbolů

ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
MZe	Ministerstvo zemědělství
TTP	Trvalý travní porost
SO ORP	Správní obvod obec s rozšířenou působností
AMP	Africký mor prasat
SVS	Státní veterinární správa

1. Úvod

Prase divoké (*Sus scrofa*) se v posledních letech stává u myslivecké veřejnosti, a nejen u ní, velkým problémem. Stavy černé zvěře od konce

2. světové války, kdy byla na našem území skoro vyhubena, narostly do extrémních rozměrů. Černá zvěř se už nepohybuje pouze ve svém přirozeném prostředí, ale zasahuje i do blízkosti lidských obydlí či volné zemědělské krajiny, kde v letních měsících působí škody na plodinách.

Za populační nárůst černé zvěře, ale nemůže nikdo jiný než sám člověk. Ať je to vysazování atraktivních plodin do ohrožených oblastí ze strany zemědělců či špatné hospodaření mysliveckých spolků. O nápravu problému přemnožení černé zvěře by se tyto dvě složky měly rovnoměrně podělit.

Tento názor mě přivedl k napsání této práce. Zájem o zjištění, jak myslivecké spolky a zemědělci doopravdy vyřizují náhrady za škody a případně následné spory v místě mého bydliště. Jestli je problematika černé zvěře opravdu tak kontroverzním a závažným problémem.

2. Cíle práce

- Přiblížit informace o černé zvěři – jejich anatomie, rozšíření, způsob života, nemoci, potrava, legislativní statut.
- Získat informace a data o poškození a škodách na zemědělských plodinách v letech 2015-2016 na území obvodu s rozšířenou působností Dobříš.
- Zpracovat tyto skutečnosti a navrhnout opatření, která by mohla vést ke zmenšení škod.
- Zjistit, jak funguje kooperace mezi mysliveckými spolky a zemědělskými společnostmi a jakým způsobem se škody zvěří kompenzují.

3. Literární rešerše

3.1 Prase divoké

Třída: Savci (*Mammalia*)

Řad: sudokopytníci (*Artiodactyla*)

Podřad: nepřežvýkavci (*Nonruminantia*)

Čeleď: prasatovití (*Suidae*)

Rod: prase (*Sus*)

Druh: prase divoké (*Sus scrofa*)

(LINNÉ, 1758)

3.1.1 Anatomie

Prase divoké (*Sus scrofa*), sudokopytník z čeledi prasatovití, se díky své šedohnědé až černé srsti také nazývá černá zvěř (ČERVENÝ a kol., 2016).

Jeho tělo je zavalité na krátkých bězích, s prostorným hrudníkem a mohutným krkem. Dozadu snižující se hřbet je zakončený ocasem, myslivecky také pírkem. Pírko je dlouhé 20-40 cm, řídce osrstěné, na konci se štětičkou delších černých chlupů (ČERVENÝ a kol., 2016).

Má klínovitě protáhlou hlavu ukončenou dlouhým pohyblivým ryjem s viditelnými špičáky. Dlouhá obličejová část lebky je známkou velmi dobře vyvinutého čichu. Mohutné špičáky vyrůstají hlavně u kňourů a nazýváme je zbraně. Špičáky jsou horní-klektáky a spodní - páráky, ty jsou delší. U bachyní jsou kratší a nazýváme je háky. Jelikož jsou vystaveny velké zátěži (prasata je nepoužívají jen jako zbraně, ale také jako nástroje) nemají žádné kořeny a neustále dorůstají.

Na hlavě má dvě malá vzpřímená slecha a malá světla (HROMAS a kol., 2008). Sluch je také důležitým prasečím smyslem. Jedině v případě, že jsou divočáci aktivní a komunikují mezi sebou zvukovými projevy nebo se krmí, mohou přestat vnímat vnější zvuky. Na rozdíl od čichu či sluchu mají velice špatně vyvinutý zrak (HESPELER, 2007).

U kňourů dosahuje délka těla až 200 cm, výška v kohoutku 115 cm a hmotnost 160–200 kg. Bachyně jsou menší a jejich hmotnost je 70–110 kg

(ČERVENÝ a kol., 2016), (HROMAS a kol., 2008).

3.1.2 Rozšíření

Prase divoké žije ve značné části Eurasie a severní Afriky (ČERVENÝ a kol., 2016).

Do nedávna se uvádělo, že Skandinávie a Britské ostrovy jsou zatím tímto druhem neosídleny, ale to už je minulostí. Divočáci jsou již sledováni i na území jižního a středního Švédska a v jižní Anglii jsou oborní chovy prasete (ŠÍPEK, 2013).

Na území dnešní České republiky černá zvěř žila a způsobovala škody odjakživa. Až koncem 18. století, kdy byla na základě patentů Marie Terezie a Josefa II. ve volné přírodě zcela vyhubena a zachovaly se pouze oborní chovy.

Po konci 2. světové války začalo znovu pomalu osidlovat naše území. Obory byly rozbořeny a zvěř se sem přesunula také ze Slovenska, kde se jí nikdy nepodařilo zcela odstranit (JELÍNEK, 2007).

Dnes se na celém území České republiky řeší extrémní přemnožení černé zvěře (ČERVENÝ a kol., 2016).

Praseti divokému nejvíce svědčí listnaté a smíšené porosty s velkými možnostmi pohybu. Dnes se však nachází také v méně zalesněných místech a v otevřené zemědělské krajině (HANZAL a kol. 2011). Do zemědělské krajiny je láká velké množství snadno dostupné potravy ve formě masově pěstovaných plodin, jako je kukuřice, slunečnice nebo řepka. Ty mají sice svůj význam pro zemědělce z ekonomického pohledu, na straně druhé však vytváří pro černou zvěř výhodnou krytinu, zdroj potravy, a i samotný klid před civilizovaným světem (Metodická příručka).

Fenoménem dnešní doby je, že prasata nacházejí útočiště i v příměstských či dokonce městských parcích (HANZAL a kol., 2011).

3.1.3 Způsob života

Prase divoké je aktivní hlavně v noci, ale není to tím, že by bylo nočním zvířetem, ale spíš proto, že se tak straní lidí. Za určitých okolností (kus je zraněný nebo vede mladé) může na člověka i zaútočit. Při svých nočních toulkách rádo navštěvuje vlhká a zabahněná místa, kde se kaliští. Bahno utkvělé na těle poté odírá o okolní stromy, což je častý indikátor návštěvy prasete (HANZAL a kol., 2011).

Černá zvěř žije v tlupách, ve kterých jsou jedinci různého pohlaví a věku. Jen staří kňouři bývají nespolečenšší. V tlupě dominují samice, dokonce i v jejím čele stojí vedoucí bachyně. Ta bývá často nejstarší samicí v tlupě, o své postavení však přichází v okamžiku, kdy přestane vodit mladé nebo se už neúčastní říje. Členové tlupy jsou často blízké příbuzní, protože do ní nepřicházejí žádné cizí bachyně, jen kňourci ji opouštějí, aby se osamostatnili.

Kňourek pohlavně dospívá v 8-11 měsících, bachyňka v 6-8 měsících. Chrutí probíhá od listopadu do ledna, bachyně ale může být oplozena i v jinou roční dobu. Bachyně je plná 16-17 týdnů a metá 4-10 selat (může i více). Selata jsou podélně světle rezavě proužkovaná.

Nesystematický odstřel, energeticky bohatá nabídka potravy a fakt, že prasata jsou naše nejprizpůsobivější zvířata, nejen co se týče počasí, ale i změn krajiny, zapříčinily, že se dnes se selaty můžeme setkat už po celý rok.

Metání probíhá odděleně od tlupy. Bachyně si budují vlastní zálehy a záleží na pečlivosti bachyně, jak záleh bude vypadat. V prvních dnech jej bachyně opouští jen málo, ale již týden po metání se připojuje zpět k tlupě. Každý den po připojení k tlupě bachyně buduje nový záleh pro svá selata.

První tři týdny selata nemají žádný řád kojení a můžou sát mléko od všech bachyň v tlupě, až později začnou cizí bachyně selata odhánět.

Z celkového pohledu jsou prasata velmi sociálně organizovaná zvířata. O jejich blízkosti svědčí i fakt, že mají velice propracovaný hierarchický systém a celou škálu dorozumívacích hlasových projevů. Kromě zvuků varovných, výhružných či vábivých dokážeme rozeznat i hlasy vyjadřující pocity blaha nebo navázání kontaktu.

K dorozumívání mohou také používat pach jednotlivých kusů. Zdrojem pachu bývá často trus a moč, ale jsou i další způsoby, které používají kňouři při chrutí. Jako např. pěnu, kterou vytvářejí ze svých slin a rozstříkují jí kolem sebe (HESPELER, 2007).

3.1.4 Potrava

Prase divoké je příkladný oportunní omnivor, jehož strava v jakémkoli konkrétním případě je do značné míry určována relativní dostupností různých druhů potravin. (SCHLEY, 2003).

Do jejich rostlinné složky potravy zařadíme lesní plody, kořínky, luční trávu, jetel, lesní semena a kulturní plodiny. Mezi oblíbené lesní plody, a pro divočáky lze říci i typické, jsou bukvice, žaludy a kaštiny. Dnes již nedílnou složkou jejich potravy jsou i kulturní plodiny, jako např. kukuřice, řepka, pšenice. I díky dostatku těchto energetických plodin dnes prasata přesahují únosné stavy. (HESPELER, 2007).

I když se prase divoké řadí mezi všežravce rostlinná strava převládá v jejich jídelníčku, tvoří totiž 70-98 % (SCHLAGETER, 2015). Závislost na plodinách s vysokou energetickou hodnotou, spojená s anatómií těla černé zvěře, znamená, že divoká prasata způsobují značné zemědělské škody (SCHLEY, 2003). Černá zvěř se v dnešní době podílí v ČR na působených škodách na kulturních plodinách skoro z devadesáti procent (MIKULKA, CHARVÁT, 2012).

Do živočišné složky můžeme zařadit drobné obratlovce, ptáky, hmyz, červy, ale i uhynulou nebo nemocnou či oslabenou zvěř, ty se v jejich stravě pohybují konstantně. Nepohrdnou, ale ani obojživelníky, plazy či plži (SCHLEY, 2003).

Vyhledávání larev hmyzu v půdě lesních porostů se naopak od konzumace kulturních plodin považuje za velmi žádoucí. Dochází tak k přirozenému kypření půdy. Ale i v lesních porostech divočáci mohou udělat škody, pokud začnou hledat svou potravu mezi mladými stromky (HESPELER, 2007).

3.1.5 Choroby

Chorob, kterými se může nakazit prase divoké je celá řada, některá jsou méně závažná, jiná více.

U volně žijící živé zvěře je velice špatně rozeznatelný rozdíl mezi zdravým a nemocným kusem. Nemocnou zvěř v honitbě lze rozeznat převážně díky pozměněnému chování, stavu srsti či pohybu. U ulovené zvěře je možné nemoci rozeznávat lépe, a to díky stavu orgánů nebo viditelné červivosti (HANZAL a kol., 2011).

Dnes jsou některé nemoci diskutované více než ostatní. V médiích se často setkáváme s Africkým morem prasat a myslivecká společnost se na konci roku 2017 znovu dozvídala o Aujezskyho nemoci díky jejímu monitoringu.

Aujezskyho nemoc je virové onemocnění, které může nakazit mimo divočáků i ostatní zvěř spárkatou. Prase divoké je však jeho přirozeným hostitelem a nemusí na nemoc uhynout. Tato nemoc je nechvalně známa i snadným přenosem na psy, kočky a jiná domácí zvířata, pro které je smrtelná. Dalšími častými přenašeči jsou také potkani a krysy.

Příznaky infekce centrálního nervového systému i jiných orgánů je svědění, křeče, ochrnutí a nakonec úhyn.

Na člověka se nemoc nepřenáší, ale zvěřina z nemocných kusů je nepoživatelná. (HANZAL a kol., 2011)

10. 10. 2017 Státní veterinární správa zahájila monitoring Aujezskyho nemoci prasat u odlovených kusů divokých prasat na území České republiky. Za ulovený kus, ze kterého byl odevzdán vzorek bylo do 31. 12. 2017 vypláceno 1000 Kč. Zástřelné mělo sloužit i jako motivace ke zvýšenému lovu černé zvěře, která je na území České republiky přemnožená.

Z výsledků monitoringu uskutečněného v letech 2011-2013 bylo zjištěno, že pozitivní je v průměru zhruba třetina populace. To znamená, že každý třetí divočák přišel do kontaktu s virem a má proti němu protilátky.

Např. v roce 2017 byly potvrzeny dva úhyny loveckých psů na Aujezskyho chorobu a v roce 2016 byl zaznamenán jeden případ nakažení. (SVS (1), 2017)

Africký mor prasat (AMP) je komplexní a devastující choroba prasat způsobená DNA virem (ASFORCE, 2015), při kterém dochází k poklesu pohyblivosti u černé zvěře, potácivé chůzi, ochrnutí zadní části těla, horečnatosti a výtoky z očí. Trus je průjmovitý až krvavý, moč tmavohnědě zbarvená (HANZAL a kol., 2011). Proti AMP neexistuje žádná účinná vakcína ani léčba (ASFORCE, 2015).

U selat a mladé zvěře dochází k úhynu až u 100 % napadených kusů. Starší kusy mohou přežít a stát se zdrojem nákazy pro ostatní.

Přenáší se kontaktem s infikovanými sekrety, kontaminovanými předměty (krmivo, podestýlka) nebo také chronicky nemocnými zvířaty.

Nákaza podléhá povinnému ohlášení veterinární službě, která zajistí všechna povinná opatření. (HROMAS a kol, 2008)

V České republice se AMP objevila v létě roku 2017. K prvnímu oficiálnímu vyjádření ČMMJ došlo v Tiskové zprávě k aktuální situaci výskytu Afrického moru prasat dne 27.6.2017, kde bylo ohlášeno první ohnisko výskytu Afrického moru prasat v České republice. Nález viru byl potvrzen u dvou jedinců prasete divokého na Zlínsku. (ČMMJ, 2017)

Po celé České republice začala následně platit Nařízení státní veterinární zprávy o mimořádných veterinárních opatření k zamezení šíření nebezpečné nákazy – afrického moru prasat na území České republiky, která obsahuje:

- Nařízení všem uživatelům honiteb nebo oprávněným účastníkům lovu započít intenzivní celoroční lov prasete divokého bez ohledu na věkovou kategorii a pohlaví s možností využití i některých doposud zakázaných způsobů lovu např.: pomocí zdrojů umělého osvětlení, na honebních pozemcích, na kterých současně probíhá sklizeň zemědělských plodin, střelením v odchyťových zařízeních krátkou nebo dlouhou kulovou zbraní. (Neplatí pro zamořenou oblast.)
- Zákaz všem chovatelům prasat krmit prasata odpady ze stravovacích zařízení nebo kuchyňskými odpady.
- Nařízení všem provozovatelům podniků nebo závodů, ve kterých se zachází s vedlejšími živočišnými produkty určenými k vycpání nebo jiné preparátorské úpravě, které pocházejí z Polska, Litvy, Lotyšska a Estonska, oznámit místně příslušné krajské veterinární správě příchodu zásilky vedlejších živočišných produktů druh a množství těchto vedlejších živočišných produktů a předávat odpady vzniklé při zacházení s vyjmenovanými vedlejšími živočišnými produkty osobě oprávněné k nakládání s vedlejšími živočišnými produkty.
- Fyzické nebo právnické osoby, které dovezou těla ulovené zvěře, části těl ulovené zvěře nebo vedlejší živočišné produkty určené k vycpání nebo jiné preparátorské úpravě z Polska, Litvy, Lotyšska a Estonska, jsou povinny oznámit příchodu vyjmenovaných živočišných produktů druh a množství místně příslušné krajské veterinární správě. (SVS (2), 2017)

Zamořená oblast se však i nadále zvětšuje. Dne 1. 2. 2018 bylo zveřejněno nové Nařízení Státní veterinární správy, kde vymezuje zamořenou oblast, vysoce rizikové oblasti a podmínky lovu v ostatních částech okresu Zlín. (SVS (3), 2018)

Ke dni 18. 1. 2018 se v celém okrese Zlín za odstřelené prase nad 50 kg platí zástřelné 8 000 Kč a za menší kusy 4 000 Kč. (MZe (1), 2018)

Slintavka a kulhavka je nebezpečné virové onemocnění, které se objevuje především u domácích chovů, ze kterých poté může přejít na spárkatou zvěř – srnčí, dančí, jelení i černou.

Choroba se přenáší kontaktem nakažených zvířat. Projevuje se nápadným kulháním, kusy nechtějí vstát a rychle zase ulehají. Způsobují to puchýřky na mulci, jazyku a mezi spárky. Může dojít k uvolnění až vyzutí spárku. Chůze je tedy pro ně velmi bolestivá.

Nákaza podléhá okamžitému nahlášení Státní veterinární správě (HANZAL a kol. 2011).

Na rozdíl od jiných zemí světa je u nás slintavka a kulhavka již dlouho neprojevenou nemocí (SVS (6), 2017).

Vzteklina je onemocnění, kterým trpí především šelmy (lišky, kuny, jezevci), ale při pokousání všechny druhy zvěře.

Virus do těla proniká po kousnutí přenašečem, u kterého nemusí být zatím viditelné známky onemocnění, neboť choroba má extrémně dlouhou inkubační dobu (až 1 rok).

Příznaky mohou být ztráta plachosti, změněné chování (běhá bez cíle a požívá nestravitelné předměty), zuřivost a kousavost. Nemoc končí paralýzou všech svalů, dochází k úhynu (HANZAL a kol., 2011).

Vzteklina se u nás v současné době již 16 let nevyskytuje. Poslední nalezený nakažený kus byla liška obecná v roce 2001.

Vzteklina je nebezpečná i pro člověka proto je při poranění nemocným zvířetem nutné ihned vyhledat lékařskou pomoc (SVS, 2011).

Brucelóza je infekční bakteriální onemocnění, které se vyskytuje u černé zvěře, zaječí zvěře a může být přenosné i na člověka.

Jedná se o nebezpečnou nemoc, při které dochází k patologickým změnám pohlavních orgánů a následnému úhynu.

K přenosu může dojít kontaktem s nakaženou zvěří nebo kontaminovanými předměty (HANZAL a kol. 2011).

Trichinelóza (svalovčítost) je známým onemocněním u černé zvěře, ale je přenosné na všechny masožravce (i člověka). Původcem onemocnění je svalovec stočený, jehož dospělec žije sice jen ve střevě, ale samičky jsou živorodé a larvy po narození putují do dobře prokrvených svalů.

U většiny zvířat se svalovčítost nijak neprojevuje a proto je nutné u každého zvířete předložit k vyšetření dva kusy dobře prokrvené svaloviny (z levé a pravé bránice) na mikroskopické vyšetření.

Za vyšetření zvěře odpovídá lovec a myslivecký hospodář.

Člověk se může nakazit pozřením syrového nebo špatně tepelně upraveného masa.

Při nákaze člověka dochází k horečnatosti, silným revmatickým bolestem a později i k smrti (HROMAS a kol, 2008).

V České republice byl v roce 2017 zaznamenán jeden případ potvrzení parazita u prasete divokého v Libereckém kraji. Stejně tak i v roce 2016 byl zaznamenán pouze jeden případ (SVS (5), 2017).

Další běžnější choroby černé zvěře jsou zevní cizopasníci, např.: klíš'ata, která mohou u mladých kusů způsobit i úhyn. Dále nádory nebo zranění a úrazy, které často vznikají při překonávání silnic, železnic nebo může dojít ke zranění zemědělskými stroji (HANZAL a kol., 2011).

3.1.6 Lov černé zvěře

Pro černou zvěř je nejběžnější lovecká technika lov odstřelem. Dnes jsou ale stavy divočáků v řadě honiteb tak vysoké, že tradiční lov odstřelem nestačí. Proto přichází řada specifických způsobů lovu, jako instalace odchyťových zařízení. Nejčastěji jsou využívány mobilní zařízení, malá klecová nebo trvalá

zařízení jako jsou ohrady (ŠÍPEK, 2013).

Černá zvěř je lovena jak při společných, tak i individuálních lovech. Ze společných lovů na prase divoké jsou zcela běžné naháňky za pomoci loveckých psů, které mohou značně snížit populaci černé zvěře (HESPELER, 2007).

Individuální lov černé zvěře se provádí nejčastěji na vnadištích. (ŠTROBACH a kol., 2018). Většina myslivecké společnosti si lov prasete divokého bez vnadišť nedokáže ani představit. Tento způsob lovu ale může být také jednou z příčin zvýšení populace. V mnoha případech nedochází jen k lehkému přikrmování, ale přímo k celoročnímu krmení, které způsobuje rozmnožování během celého roku (HESPELER, 2007). V této problematice je důležité, jaké plodiny a jakým způsobem jsou podávány. Černá zvěř by měla vyvinout nějakou akci, aby se k potravě dostala. Zcela nevhodnou technikou jsou hromady obilného odpadu, které často podléhají plísním a mohou způsobit i zdravotní problémy zvěře (ŠÍPEK, 2013).

Při regulaci populace prasete divokého musí být brán ohled i na biologii a ekologii druhů. Jedním ze základních cílů lovu je dosáhnout zdravé populace, jak z hlediska sociální struktury, tak i jednotlivce (SCHLAGETER, 2015).

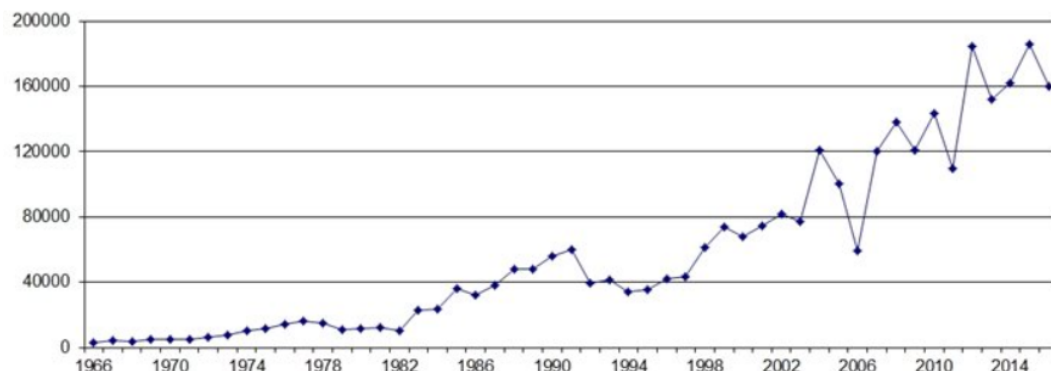
Proto při lovu černé zvěře dochází ke komplikacím. U těchto velice sociálních zvířat může jeden špatný odstřel poškodit celou strukturu tlupy a tím třeba i zhoršit škody na polích. Dochází zde i k etickým problémům. Lovci nechtějí střílet ještě proužkovaná selata či bachyně, což vede k extrémnímu zvýšení populace (VODŇANSKÝ a kol., 2003).

Právě přitom na selata a bachyně má být zaměřený lov. Selata by se měla lovit už od dosažení 10 kg živé váhy (květen, červen) a každý rok by mělo být odloveno 70-75 % selat. Jejich včasný odstřel nejen zredukuje populaci, ale také sníží škody na polních kulturách.

Odlov bachyň je už poněkud složitější. Jelikož právě bachyně jsou zdrojem nové generace selat, jejich lov je naprosto nezbytný ke snížení populace. U nich se setkáváme s etickými problémy vodících a vedoucích bachyň. Vedoucí a vodící bachyně by se neměly střílet nikdy a jejich odlov může zapříčinit velké problémy. Pokud ulovíme bachyni se selaty, selata poté zůstávají na daném místě a dělají další škody. Ulovíme-li vedoucí bachyni, její tlupa se rozpadne a opět

zůstává na místě (VODŇANSKÝ a kol., 2003).

Odstřel černé zvěře v ČR v letech 1966 - 2016

Graf č. 1 Odstřel černé zvěře v ČR v letech 1966 – 2016 Zdroj: MYSLIVOST

3.1.7 Legislativní statut

Dle Vyhlášky 245/2002 Sb. Vyhláška Ministerstva zemědělství o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu je možno prase divoké lovit od 1. ledna do 31. prosince, tedy celoročně. Černá zvěř není z hlediska ochrany přírody a krajiny nijak chráněna (ČERVENÝ a kol., 2003).

3.2 Škody divokou zvěří

Škody na zemědělských půdách způsobené divokou zvěří jsou ekonomicky velmi důležité po celém světě. V Evropě působí vliv divoké zvěře významné ztráty plodin (BLEIER a kol., 2016). Největší škody jsou na kukuřičných a obilných polích (BLEIER a kol., 2016), (LOMBRADINI a kol., 2016), (ŠTROBACH a kol., 2018) a jsou často tvořeny právě prasetem divokým (LOMBRADINI a kol., 2016), (ŠTROBACH a kol., 2018), (BOBEK a kol., 2016). V České republice jsou škody na zemědělské půdě způsobeny černou zvěří až z 90 % (ŠTROBACH a kol., 2018).

70 až 90 % celkových škod je ve vzdálenosti 300 m od okraje lesa (BLEIER a kol., 2016) a jejich největší rozšíření bylo v létě a začátkem podzimu (LOMBRADINI a kol., 2016).

3.3 Možná prevence před vznikem škod černou zvěří

Prevenci před vznikem škod mohou aplikovat jak myslivecké spolky, tak i zemědělci. Nejlepším řešením je jejich vzájemná spolupráce (ŠÍPEK, 2013).

Opatření proti vzniku škod je velké množství. Nejvíce rozšířeným je

samotný lov. Tedy redukce populace černé zvěře (SCHLAGETER, 2015).

Další ochranou před škodami můžou být opatření mechanická, biotechnická, organizační či odváděcí příkrmování (JELÍNEK, 2007).

3.3.1 Lov

Lovectví je nejstarší odvětví myslivosti, které doposud prošlo dlouhým vývojem, a to nejen v oblasti střelných zbraní, ale i loveckých technik a způsobů lovu.

Zatímco dříve byl kladen důraz na umění stopařství a celkové znalosti zvyklostí zvěře, dnes by se měl myslivec pyšnit i schopností odhadu stáří zvěře nebo posouzení chovné hodnoty kusu.

Lov je vyvrcholením myslivcovy snahy o správný chov lovené zvěře. Proto před samotným lovem musí být každý myslivec důkladně vzdělán v nejrůznějších oblastech (HROMAS a kol, 2008). Důraz není kladen jen na lovecké zbraně či způsoby lovu. Ke složení myslivecké zkoušky musí znát i mysliveckou kulturu a mysliveckou etiku (HANZAL a kol., 2011).

Z těchto pravidel pochází několik zásad, které ovlivňují lovectví u nás. Zvěř by měla být chována jen v takovém měřítku, aby nenarušovala úživnost honitby. Její lov by měl být regulovaný, aby nedošlo k vyhubení populace na území. Zvěř by neměla mít narušený denní rytmus a přednostně by se měly střílet staré a nemocné kusy (HANZAL a kol., 2011).

Lov je nejúčinnějším a nejpoužívanějším opatřením k prevenci před vznikem škod a regulaci populace.

V dnešní době se na většině našeho území již nevyskytují predátoři, kteří by mohli zvěř ohrozit. Musejí je suplovat právě myslivci, kteří jsou pro rovnováhu naší přírody nepostradatelní.

Během letních měsíců by se měl lov zaměřit na oblasti, kde se pěstují pro zvěř atraktivní plodiny jako kukuřice, řepka či obilí. Lesní okolí orné půdy by zase mělo být ušetřeno tlaku.

Pro dosažení, co nejlepší efektivity je důležitá spolupráce se zemědělci. Ti mohou úspěšnost lovu ještě zvýšit, pokud vytvoří průseky v plodinách. Do těchto průseků je vhodné postavit mobilní myslivecká zařízení (JELÍNEK, 2007).

Lov v letních měsících je pro myslivce extrémně obtížný. Poté, co zvěř vkročí na plochy se vzrostlými rostlinami kulturních plodin, jako jsou kukuřice či řepka, zůstanou tam po několik dnů až týdnů. V tomto období je lov zcela nemožný (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

Dle zákona o myslivosti se pro lov smí používat jen tyto techniky lovu.

- Lov zvěře odstřelem
- Lov zvěře odchytem
- Lov zvěře lapáním
- Sokolnictví (KUŠTA, 2014)

Lov odstřelem spočívá v použití střelné zbraně. Varianty lovu zvěře odstřelem jsou:

- Lovy společné – ploužení, kruhová leč, slídění, naháňka, nátlacka, nadháňka
- Lovy individuální – čekaná, šoulačka, lov lestný
- Zvláštní způsoby – fretkování, norování, na újedi, na obnově (KUŠTA, 2014)

3.3.2 Mechanická opatření

Pod mechanickou ochranou si můžeme představit řadu zařízení, která mají sloužit k zabránění přístupu na pole např.: oplocení, zábrany či elektrické ohradníky nebo ochrany optické a zvukové (JELÍNEK, 2007).

Mechanické zábrany v podobě oplocení, zábran či elektronických ohradníků nejsou technicky v zemědělství často použity. Občas bývají instalovány dočasné elektrické ohradníky nebo klopýtadla. V České republice jsou elektrické ohradníky zemědělci používány spíše kolem pastvin jako ochrana před únikem zvěře (JELÍNEK, 2007). V zahraničí jsou však používány jako regulérní ochrana zemědělských plodin (SCHLAGETER, 2015). Dlouhodobě umístěné ohradníky se však zvěř naučí prolézat či přeskakovat. Proto je nutné takovou ochranu natahovat v několika výškách, aby se zabránilo v průchodu mláďatům.

Další mechanickým opatřením vhodným k ochraně polních kultur jsou klopýtadla. Tedy drát či pevné lano natažené ve výšce 20–60 cm, jehož účinnost můžeme zvýšit, zavěsíme-li na ně plechovky nebo chrastítka. Důležité je, aby klopýtadla nebyla vidět.

Problémem u těchto mechanických opatření je, že u zvěře může dojít ke zranění či dokonce k usmrcení. Zvěř se do lan nebo drátů může zamotat, a pokud se jí nedostane pomoci, dojde často k uškrcení (JELÍNEK, 2007).

Optická ochrana je používána v podobě světelných reflektorů a pohyblivých nebo reflexních předmětů např. vlajky či pásky. Zvuková ochrana je vhodným prostředkem předcházení škod. Zvěř má často velmi vnímavé sluchové ústrojí, proto jí hlasité zvuky mohou zastrašit a na čas jí odradit od vstupu do citlivé oblasti. Běžně se používají hlučné zvuky, včetně výbuchů, sirény a zvířecí zvuky (bioakustika). Bioakustika jsou zvuky zvířecí komunikace, často v podobě poplachových nebo tíšňových volání (SCHLAGETER, 2015).

3.2.3 Biotechnická a agrotechnická opatření

V biotechnických opatřeních se jedná o ochranu s pomocí rostlin, dřevin a dalších biologických materiálů. Tato opatření patří mezi ta, která nejméně ovlivňují či ohrožují životní prostředí. Jsou založena na zlepšení ekosystému zvěře a dostupnosti potravy.

Nejrozšířenějším a velice účinným opatřením je udržování a zakládání nových potravních políček pro zvěř, biopásů a remízků.

Výhodou těchto biotechnických opatření je, že za určitých podmínek mohou využívat jisté legislativní ochrany či na ně lze získat finanční prostředky pomocí dotací.

Legislativní ochranu může opatření získat, pokud bude zaneseno jako základní skladební prvek Územního systému ekologické stability (JELÍNEK, 2007). Finanční prostředky mohou získat zemědělci, lesníci či myslivci na širokou škálu těchto zákroků. V nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti, ve znění pozdějších předpisů je finanční příspěvek na zlepšování životního prostředí zvěře, jehož předmětem je, mimo jiné, i založení nebo údržba políček pro zvěř o maximální výměře 1 ha (MZe, 2018). Pro políčka jsou vhodné pro zvěř atraktivní plodiny, jako jsou kukuřice, luskoviny, oves, okopaniny, kapusta, kedluben či řepa. Při volbě vhodné plodiny se musí brát v úvahu doba, kdy políčka zvěři zpřístupníme. Jestli budou přístupná po celý rok nebo jen v podzimním a zimním období. Políčka jsou obzvláště vhodná pro honitby s malou úživností. Pro ty je nejlepší více malých políček s různými plodinami s rozdílnou dobou dozrání.

Dalším opatřením je tvorba remízků a biopásů. Vhodná je výsadba okusových a plodonosných druhů dřevin, jako jsou duby, buky, habr, vrby, jírovce, osiky, jeřáb, jabloně a hrušky, které poskytují zvěři dobré potravní podmínky. Remízky se vysazují

uprostřed zemědělské krajiny, proto je často obtížné získat povolení majitelů (JELÍNEK, 2007). Biopásky se umísťují do lokalit, kde zvěř vchází do zemědělských kultur např.: kukuřice, řepka, obiloviny.

Ze stran zemědělců je další zajímavou volbou dlouhodobě pozorovat škody a zvážit, zda v ohrožených oblastech pěstovat potencionálně nevhodné plodiny. Pokud se nelze vyhnout pěstování plodin v ohrožených oblastech, je nejlepší velké plochy oseté zemědělskými plodinami typu kukuřice, brambory aj. uspořádat tak, aby v případě vzniklých škod a navýšených počtů zvěře mohla být uživateli honiteb úspěšně lovena. To však vyžaduje prokládat velké plochy plodinami nízkými, čímž by byly vytvořeny možnosti zvěř lépe pozorovat a lovit. Kromě toho se dá k lovu využít i vytvořených dělicích pruhů kolem lesních porostů či skrz pole (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

3.3.3 Chemická ochrana

Chemickou ochranu můžeme rozdělit do tří kategorií.

- chemikálie, které způsobují bolest,
- chemikálie, které způsobují strach,
- chemikálie, které způsobují nemoc

Dráždivé látky způsobující bolest jsou téměř vždy efektivnějšími odstrašujícími přípravky, než látky způsobující strach nebo nemoci. Vyhýbání se oblastem, na kterých jsou senzorké dráždivé látky použity, je okamžité a adaptace na ně je minimální.

Semiochemikálie způsobující strach jsou moč dravců (člověka) nebo pach síry (např. pachy, které způsobují degradace bílkovin). Na rozdíl od senzorkých dráždivých látek existují určité důkazy, že semiochemikálie mohou způsobit, že zvířata oblast opustí. Nevýhodou použití látek vyvolávajících strach jako repelentů je návyk (SCHLAGETER, 2015). Do této oblasti patří i přípravek HUKINOL, který se těší největší oblibě díky pozitivním zkušenostem během posledních dvou let (JELÍNEK, 2007). Tento přípravek odpuzuje všechny druhy spárkaté zvěře, především zvěře černé. Jeho neatraktivnost pro divokou zvěř způsobuje koncentrovaný lidský pot. Hukinol je pro myslivce a zemědělce též přijatelný pro jeho snadné použití. Nakape se na látkové proužky nebo buničínové vatičky a zavěsí se ve vzdálenosti cca 10-20 m na sloupy ve výšce cca 50 cm (HUKINOL, 2010).

Odrážující účinek chemických repelentů, které způsobují nemoci, je založen na získané (nebo podmíněné) vlastnosti vyhýbat se oblastem, kde byla látka použita. Získaná obezřetnost může nastat již po jediné špatné zkušenosti. Tato prevence před škodami funguje v oblastech kojotí predace na ovcích, mývalí predace na vejcích a v dalších případech (SCHLAGETER, 2015).

Dále lze krátkodobě použít pro ochranu před divokou zvěří lidské vlasy či zvířecí vlnu (JELÍNEK, 2007).

3.3.4 Odváděcí příkrmování

Odváděcí příkrmování spočívá v poskytnutí dostatečného množství potravy zvěři (SCHLAGETER, 2015). Zvěř je třeba vydatně příkrmovat od poloviny září do konce listopadu a dále v období od února do dubna. V průběhu prosince-ledna by se mělo provádět pouze tzv. udržovací příkrmování, aby se zamezilo vzniku škod (JELÍNEK, 2007).

Odváděcí příkrmování divokých prasat je legální a široce využívané v mnoha evropských zemích např. Belgie, Francie, Německo, Maďarsko, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Španělsko, Švédsko a ve Švýcarsku (SCHLAGETER, 2015).

Je důležité hlavně v lesních porostech, kterými divoká zvěř prochází na zemědělskou půdu, kde následně způsobuje škody. Příkrmování v polních honitbách v letních měsících, kde má zvěř dostatečně široké možnosti potravních příležitostí je zcela zbytečné a neefektivní.

Účelem příkrmování zvěře je odvést jí na značně vzdálená místa od zemědělské půdy, kde způsobuje škody (JELÍNEK, 2007). Proto by krmení mělo být umístěno nejbližší 1 km od kraje lesního porostu (SCHLAGETER, 2015). Odváděcí příkrmování by se mělo soustředit na klidná, prosluněná místa, kde je dostatek vody, která je atraktivní zejména pro černou zvěř. Kromě vhodných plodin by na takovém místě měla být také umístěna sůl a měla by být vyloučena z lovu. Naopak místa okolo zemědělské půdy by měla být vystavena vysokému loveckému tlaku (JELÍNEK, 2007).

Výsledky odváděcího příkrmování jsou rozporuplné. V některých případech dochází ke zmírnění škod, jiné neměly žádný účinek nebo dokonce dospěly k závěru, že jsou odrazující (SCHLAGETER, 2015).

3.3.5 Organizační ochrana

Do organizační ochrany jsou zapojeny prvky plánování a preventivního řešení problémů spojené se škodami zvěří. Pozornost je věnována důslednému sledování růstů či poklesů populace zvěře. Pokud dojde ke zvyšování populace, je nutné její regulaci řešit průběžným odlovem s důrazem na zvěř, která se v lokalitě honitby na působených škodách podílí v nejvyšší míře. Jestliže je v honitbě zvěř, kterou není povoleno lovit, přesto se značně podílí na škodách, je vhodné požádat orgán státní správy myslivosti o její mimořádný odlov.

Prevence před škodami se zlepšší, pokud se v honitbách bude provádět kvalitní a smysluplné sčítání zvěře, které bude uvádět pravdivé a nepozměněné výsledky umožňující plánování zacházení se zvěří (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

3.4 Teorie uplatňování škod

Už několik let jsou Ministerstvem zemědělství ČR vydávány „Metodické příručky“, které mají pomoci s vypořádáním se se škodami zvěří na polních plodinách, zemědělských pozemcích a porostech ze strany vlastníků, či uživatelů pozemků, ale i uživatelů honiteb dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2012 byla vypracovaná nová Metodická příručka, která obsahuje lépe, a hlavně důkladněji propracované pokyny, krok po kroku, jak se správně domáhat náhrad škod zvěří. Jednoduchost Metodické příručky je hlavně v sjednocení chápání náhrad škod zvěří, jak je uvedeno v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

Príslušná ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, týkající se škody způsobené užíváním honitby a zvěří uvádějí, že:

Část šestá

§ 52

odpovědnost uživatele honitby

1. Uživatel honitby je povinen hradit:

- a) škodu, která byla v honitbě způsobena při provozování myslivosti na honebních pozemcích nebo polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě nebo lesních porostech,
- b) škodu, kterou v honitbě na honebních pozemcích, nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě, ovocných kulturách nebo lesních porostech způsobila zvěř.

2. Vykonává-li právo myslivosti sdružení, Zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů (ustanovení § č. 53 zákona o myslivosti) ručí jeho členové za závazek k náhradě škody společně a nerozdílně.

3. Škody způsobené zvěří, která unikla z obory, je povinen hradit uživatel obory.

Uživatel obory se

zproští odpovědnosti tehdy, prokáže-li se, že uniknutí zvěře bylo umožněno poškozením ohrazení obory, neodvratitelnou událostí nebo osobou, za níž neodpovídá.

§ 53

Opatření k zabránění škod působených zvěří

Vlastník, popřípadě nájemce honebního pozemku (uživatel) činí k zabránění škod působených zvěří „Přiměřená opatření, při čemž však nesmí být zvěř zraňována. Stejná opatření může učinit se souhlasem vlastníka honebního pozemku (jeho uživatele) i uživatel honitby. Ustanovení zvláštních předpisů 29) ukládající vlastníkům, popřípadě nájemcům (uživatelům) honebních pozemků provádět opatření k ochraně před škodami působenými zvěří nejsou dotčena“.

§ 54

Neuhrazované škody způsobené zvěří

1. Nehradí se škody způsobené zvěří na:

- a) pozemcích nehonebních, na vinné révě neošetřené proti škodám působených zvěří (neošetřená vinná réva znamená, že nebylo provedeno např. přihnutí zeminy a ochranný nátěr.)
- b) neoplocených květinových školkách nebo zahradách ovocných a zelinářských i když v mnoho případech jde (pokud nebyly příslušnými orgány státní správy myslivosti za honební prohlášeny) o pozemky honební.,
- c) stromořadí a stromech jednotlivě rostoucích, pokud by byly na honebních pozemcích a netvořily lesní porost. Vysázené stromy při silnicích jsou na nehonebních pozemcích,
- d) pozemcích s vysoko cennou plodinou, rozhoduje v pochybnostech orgán státní správy myslivosti.,
- e) pozemcích, zemědělských plodinách nesklizených v agrotechnické lhůtě (pojem agrotechnické lhůty jsou uvedeny v kapitole základních pojmů).
- f) zemědělských plodinách uskladněných na honebních pozemcích, pokud osoba, která uskladnění

§ 55

Uplatňování nároku na náhradu škody zvěří na honebních pozemcích, polních plodinách a porostech ve smyslu ustanovení

1. Nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený u uživatele honitby uplatnit:
 - a) u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla,
 - b) u škody na lesních pozemcích a na lesních porostech vzniklých od 1. července předcházejícího roku do 30. června běžného roku do 20 dnů od uplynutí uvedeného období.
2. Současně s uplatněním nároku na náhradu škody způsobené zvěří vyčíslí poškozený i výši škody. Na polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze vyčíst škodu teprve v době sklizně, ji poškozený vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni.
3. Poškozený a uživatel honitby se mají o náhradě škody způsobené zvěří dohodnout.

Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody, nebo ve stejné lhůtě neuzavřel s poškozeným písemnou dohodu o náhradě této škody, může poškozený ve lhůtě 3 měsíců uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu.
4. Nárok na náhradu škody způsobené zvěří zaniká, nebyl-li poškozeným uplatněn ve lhůtách uvedených v odstavci 1 až 3.

3.4.1 Postup vlastníka honebních pozemků při zjišťování škody

Pro zjišťování způsobené škody je zapotřebí zjistit existující rozsah a plochu, na kterém byla škoda zvěří způsobena, kdo škodu způsobil, na jaké zemědělské plodině a doba (datum), kdy škoda vznikla.

Poté se provede předběžný odhad způsobené škody zvěří (její výše v Kč), provede se fotodokumentace se zaměřením na rozsah škody, znehodnocení

zemědělské plodiny, případně poškození pozemku či zařízení, otisky stop, trus, zálehy zvěře.

Pokud je škoda způsobená zvěří velkého rozsahu, pak je vhodné k vyčíslení výše škody a uplatňování její náhrady pozvat soudního znalce nebo odborného pracovníka.

V případě takového typu škody způsobené zvěří, že ji lze objektivně vyčíslit teprve v době sklizně, zákon o myslivosti umožňuje poškozenému ji vyčíslit do 15 dnů po provedené sklizni.

Dále se provede shromáždění všech poznatků a údajů, které poškozený zjišťováním způsobené škody zvěří získal, získání potřebných iniciál právnických nebo fyzických osob, od nichž se náhrada způsobené škody bude vymáhat. Zpracovanou písemnou zprávu o způsobené škodě zvěří na honebním pozemku zašle poškozený „DOPORUČENĚ DO VLASTNÍCH RUKOU“ uživateli honitby, včetně opisu příloh, jako je např. fotodokumentace, znalecké ohodnocení způsobené škody apod.

3.4.2 Postup uživatele honitby při řešení škody s uživatelem pozemku, které vznikly provozováním myslivosti a zvěří

Poté, co uživatel honitby obdrží zprávu od vlastníka honební plochy o škodě, přijde na řadu obeznámení se s obsahem zprávy. Následně si ověří správnost údajů, které mu byly oznámeny.

V případě, že škoda zvěří je extrémních rozsahů nebo je zapotřebí odborníka, může si uživatel honitby přizvat soudního znalce. Vždy je dobré si opatřit vlastní porovnávací fotodokumentaci.

Dalším krokem by mělo být potvrzení místa a doby schůzky s majitelem pozemků, kde proběhne jednání o škodách. Před samotnou schůzkou je zapotřebí uskutečnit objektivní a subjektivní posouzení způsobené škody zvěří, objektivnost uplatnění náhrady způsobené škody zvěří a návrh na řešení způsobené škody. Ze schůzky majitele a uživatele honitby je nutné provést zápis (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

3.4.3 Postup vlastníka honebních pozemků před podáním žaloby v občanskoprávním soudním projednávání

Vlastník honebních pozemků před podáním žaloby v občanskoprávním soudním projednávání musí ověřit, jestli splňuje všechny podmínky, které jsou

uvedeny v zákoně o myslivosti k tomu, aby požadovanou náhradu škody zvěří na honebním pozemku požadoval soudní cestou. Pokud má vlastník pochybnosti o zdárném konci soudu, je vhodné vyhledat právní pomoc.

Vlastník pozemků nesmí zapomínat, že zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád umožňuje využít k řešení sporu mezi stranami „Smírčí řízení“. Pokud tato cesta není možná, je vhodné si ke tvorbě žaloby, a i k samotnému soudu přizvat na pomoc právního zástupce.

Pokud si vlastník honebních pozemků bude žalobu vypracovávat sám, je nejlepší postupovat podle vzoru, který lze nalézt v Metodické příručce pro rok 2012 (CHARVÁT, MIKULKA, 2012).

4. Metodika

4.1 Metody

Data a informace ve výzkumu byla získána od vybraného vzorku mysliveckých spolků v oblasti s rozšířenou působností Dobříš a Městského úřadu Dobříš v letech 2015-2016. Pro výzkum v oblasti mysliveckých spolků bylo použito polostrukturovaných rozhovorů, které byly poté analyzovány.

Do vybraného vzorku bylo vybráno 5 mysliveckých spolků.

- Vargač I.
- Vargač II.
- Drhovy
- Nečín
- Čím-Chotilsko

První fáze výzkumu se týkala vyhledávání kontaktů na myslivecké spolky v zájmové oblasti. Kontakty byly získány od v oblasti působící myslivecké, případně lesnické veřejnosti.

V druhé fázi byli v jednotlivých spolcích kontaktováni členové různého postavení a sjednáno osobní setkání. Se členy byly vedeny polostrukturované rozhovory.

Rozhovory byly založeny na těchto otázkách:

- Kolik ha má Vaše honitba?
- Kolik z rozlohy zabírá lesní a kolik polní honitba?

- Jaké jsou vztahy mezi Vaším spolkem a zemědělskou společností, která obhospodařuje půdu ve Vaší honitbě?
- Jak probíhá kompenzace škod?
- Probíhá i nějaká vedlejší spolupráce se zemědělskou společností?
- Jak vysoké jsou škody na kulturních plodinách způsobené černou zvěří ve Vaší honitbě?
- Na jakých plodinách jsou škody největší?
- Používáte ochranné prostředky proti černé zvěři?
- Kolik kusů prasete divokého bylo odloveno v letech 2015 a 2016?
- Jaký počet úhynů prasete divokého bylo nahlášeno v letech 2015 a 2016?

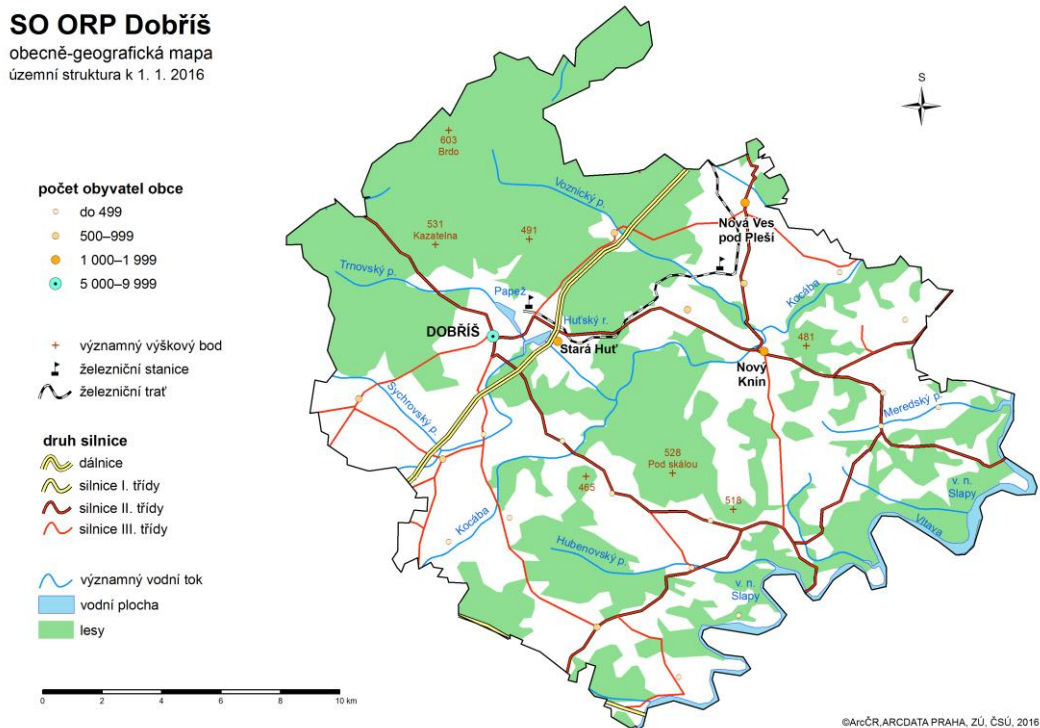
Všechny uvedené otázky i otázky, které byly spontánně položeny v průběhu rozhovoru, měly maximálně přiblížit problematiku černé zvěře ve vybrané honitbě.

V třetí fázi výzkumu byly navrženy možné změny, které by vedly ke snížení škod na zemědělských plodinách a zredukování počtu černé zvěře v honitbách.

S Městským úřadem Dobříš, konkrétně s Odborem pro životní prostředí, oblast myslivosti a lesa, bylo komunikováno ve věci získání dat o odlovech prasete divokého.

4.2 Popis zájmového území

Správní obvod obce s rozšířenou působností Dobříš se rozkládá v jižní části Středočeského kraje od podhůří Brd až k břehům řeky Vltavy, která také na východní straně lemuje jeho hranice (HRNČIAROVÁ a kol., 2010).

Mapa č. 1 SO ORP Dobříš – obecně – geografická mapa Zdroj: ČSÚ

Do SO ORP Dobříš patří 24 obcí. Pouze 2 z nich mají statut města, a to Dobříš s 8 755 obyvateli a Nový Knín s necelými 2000 obyvateli. Další obce patřící do ORP Dobříš: Borotice, Čím, Daleké Dušníky, Dobříš, Drevníky, Drhovy, Hřiměždice, Chotilsko, Korkyně, Malá Hraštice, Mokrovraty, Nečín, Nová Ves pod Pleší, Nové Dvory, Nový Knín, Obořiště, Ouběnice, Rosovice, Rybníky, Stará Huť, Svaté Pole, Velká Lečice, Voznice a Županovice.

Rozloha ORP je 31 855 ha s 22 353 obyvateli. Z celkové výměry tvoří 41,9 % zemědělská půda, 48,6 % lesní pozemky a 1,1 % zastavěných ploch. S 48,6 % zalesněné plochy se jedná o nejlesnatější ORP ve Středočeském kraji (ČSÚ, 2017).

Lesní porosty se nacházejí na celém území SO ORP Dobříš. Největší souvislé plochy jsou v jižní a západní části. Severovýchodní území ORP je

kopcovitého rázu, kde jsou lesy spíše kouskovitě rozložené. Jsou zde zastoupené dva vegetační stupně. 2. lesní vegetační stupeň zaujímá 72 % rozlohy a 3. lesní vegetační stupeň zbytek tedy 28 %. Soubory lesních typů jsou hlavně kyselá buková doubrava, kyselá dubová bučina, chudá buková doubrava, vysychavá buková doubrava a kyselá doubrava.

Zájmové území se nachází na hranici dvou přírodních oblastí - Středočeská pahorkatina a Brdská vrchovina. Nadmořská výška se pohybuje mezi cca 310 m n. m. a 603 m n. m.. Nejvyšší bod je Brdo s 603 m. n. m..

Podloží je tvořeno kambriem z kontinentálních slepenců, pískovců, drobů a břidlic, dále střední ordovik z břidlic, pískovců a drobů s vrstvami křemence a menším podílem algonkia z břidlic, drobů a prachovců. Půdy jsou kambisol a stagnosoly.

Oblast je převážně v mírně teplém, mírně vlhkém, vrchovinném okrsku. Jihozápadní část je v okrsku mírně teplém, mírně vlhkém, s mírnou zimou a pahorkatém. Průměrná roční teplota je 7 až 7,5 °C, průměrné roční srážky činí 600 až 700 mm, vegetační doba trvá 140 až 160 dnů (ORP DOBŘÍŠ, 2009).

Mezi vodní toky na území patří Vltava a menší říčka Kocába, která protéká středem celé oblasti. Kocába je levým přítokem řeky Vltavy, její délka je 47,2 km a povodí 313 km². V SO ORP Dobříš je mnoho potoků (Meredský p., Voznický p., Trnovský p., Sychrovský p., Hubenovský p.). Vodní plochy jsou zastoupeny velkou řadou malých i velkých rybníků. Na Dobříši jsou to rybníky Papež a Koryto, v sousedních obcích Rosovice, Stará Huť a Svaté Pole jsou to Sychrovský rybník, Huťský rybník, Strž a Svatopolský rybník (HRNČIAROVÁ a kol., 2010).

4.3 Myslivecká sdružení v SO ORP Dobříš

V SO ORP Dobříš je zapsáno 28 honiteb s celkovou honební plochou 29 225 ha z toho:

- zemědělská plocha 12 488 ha
- lesní půda 15 720 ha
- vodní plocha 419 ha
- ostatní pozemky 598 ha

Největší plochu zaujímá lesní půda, což koresponduje s rozložením celého,

SO ORP Dobříš, které má skoro polovinu svého území zalesněnou.

Názvy honiteb jsou Bělohrad, Čelina, Čím-Chotilsko, Daleké Dušníky, Dobříš - Daubek, Drevníky, Dražetice, Kozí Hory, Králova Stolice, Křížovnici I., Křížovnici II., Libčice, Mannsfeld, Nečín, Nové Dvory (Nevada), Nová Ves pod Pleší, Nový Knín, Rochota, Rosovice, Skalice, Svatá Anna, Tetřevník, Vargač I., Vargač II., Voznice – Chouzavá, Aglaia a Knížecí Studánky.

Největší a jediné dvě honitby přesahující rozlohu 2 000 ha jsou Svatá Anna a Nová Ves pod Pleší. Zatímco Svatá Anna je převážně lesní honitba s rozlohou lesní plochy 2 154 ha, honitba Nová Ves pod Pleší je honitba se zastoupením zemědělské půdy 1 878 ha. Honitba s největším zastoupením vodních ploch je Křížovnici II. (127 ha). Průměrná velikost honitby je 818 ha.

Normované stavy pro prase divoké mají pouze honitby Králova Stolice, Mannsfeld, Svatá Anna a Voznice-Chouzavá.

V roce 2015 bylo v zájmovém území uloveno 1 578 kusů černé zvěře a proběhlo 31 úhynů, tedy 56 kusů na 1000 ha honebních pozemků. V honitbách Drhovy (109 ks), Nová Ves pod Pleší (130 ks) a Nové Dvory (137 ks) bylo odloveno více než sto kusů. Všechny tyto honitby mají větší rozlohu zemědělské půdy než lesní, u Drhov a Nové Vsi jsou přes 1000 ha. Ostatní honitby s plochou zemědělské půdy přes 1000 ha mají uloveno přes 65 kusů černé zvěře. Z honiteb, které mají větší rozlohu lesní plochy, a přesto mají odloveno více než 80 kusů prasete divokého, jsou honitby Svatá Anna a Mannsfeld, které aplikují intenzivní naháňky.

Nejméně kusů bylo uloveno v honitbě Knížecí Studánky (14 ks), Křížovnici I. (18 ks) a Křížovnici II.. Všechny tyto honitby mají minimální zemědělskou plochu (Křížovnici I. (20 ha) a Křížovnici II. (32 ha)) a v případě Knížecích Studánek žádnou.

V roce 2016 bylo v zájmovém území uloveno 1 273 kusů černé zvěře a proběhlo 24 úhynů tedy 43 kusů na 1000 ha honebních pozemků. V tomto roce žádná z honiteb nepřekročila hranici 100 kusů odstřelů černé zvěře. Nejvíce kusů bylo uloveno, jako v roce 2015, v Nových Dvorech (91 ks) dále Nový Knín (80 ks) a Drhovy (78 ks). I v roce 2016 všechny tyto honitby mají více zemědělské půdy než lesní.

Nejméně kusů bylo uloveno v honitbě Křížovnici I. (3 ks), Vargač II. (18 ks) a Dobříš - Daubek (22 ks). Žádná z honiteb nemá rozlohu zemědělských ploch větší než lesních ploch (Křížovnici I. (20 ha), Vargač II. (210 ha) a Dobříš - Daubek (3 ha) (MÚ DOBŘÍŠ).

5. Výstupy výzkumu a jejich vyhodnocení

5.1 Honitba Vargač I. a Vargač II.

Honitby Vargač I. a Vargač II. patří do užívání jednomu mysliveckému spolku. Honitby nemohou tvořit jednotnou honitbu, protože přes její území vede dálnice R4, a nespĺňovala by tedy podmínku danou zákonem o myslivosti, že musí být jednotná.

5.1.1 Vargač I.

Vargač I. má rozlohu 803 ha. Z toho 78 % je zemědělská půda, 12 % lesní půda, 8 % vodní plochy a 2 % ostatní pozemky.

Mapa č. 2 Honitba Vargač I. Zdroj: ÚHÚL, 1:50 000

Škody na zemědělských plochách vznikají z důvodů špatné polohy honitby a výsadby atraktivních plodin bez žádné intenzivní ochrany.

Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016						
Honitba Vargač I.						
Rok	Kňour	Bachyně	Lončák	Sele	Úhyn	Celkem
2015	0	5	25	32	3	65
2016	0	1	22	19	0	42

Tabulka č. 1 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016, zdroj: MÚ Dobříš

Honitba Vargač I. nemá normované stavy. Jediných omezení při lovu černé zvěře v minulosti se jí dostávalo od zákona o myslivosti (doby lovu) a od městského úřadu neměli povolen lov kňourů. V roce 2017 byl povolen neomezený lov (viz. kapitola Choroby). V roce 2015 bylo uloveno 65 kusů černé zvěře. Z toho 5 bachyně, 25 lončáků a 32 selat. Celkový počet doplňují 3 úhyny. V roce 2016 bylo uloveno 42 kusů černé zvěře. Z toho 1 bachyně, 22 lončáků a 19 selat. V roce 2015 bylo uloveno o 20 kusů černé zvěře více než v roce 2016. Rozdíl byl především u selat, kde bylo uloveno o 13 kusů více, což je více než polovina rozdílu. Po přepočtu kusů/100 ha bylo v roce 2015 8 kusů/100 ha honební plochy. V roce 2016 5 kusů/100 ha honební plochy.

Škody na zemědělských půdách na území Vargač I. jsou především na kukuřici, řepce, pšenici a žitu. V roce 2015 škody dosahovaly až k 50 % z celé úrody na kukuřicích, na ostatních plodinách byly nižší. Rok 2016 byl příznivější, škody se pohybovaly na kukuřici okolo 25 %, na ostatních plodinách byly nižší okolo 10 %.

V honitbě Vargač I. probíhají ochranná opatření ve formě lovu. Při zasetí kukuřice se mezi členy sdružení rozdělují hlídky. Polnosti jsou však tak veliké, že je nemožné je uhlídat. V roce 2017 byla na skoro 90 % honitby zasetá kukuřice, což vedlo k extrémním zatím nevyčísleným škodám.

Motivace k lovu černé zvěře probíhá doplatkem za jeden rok, pokud myslivec nenastřílí dost zvěřiny.

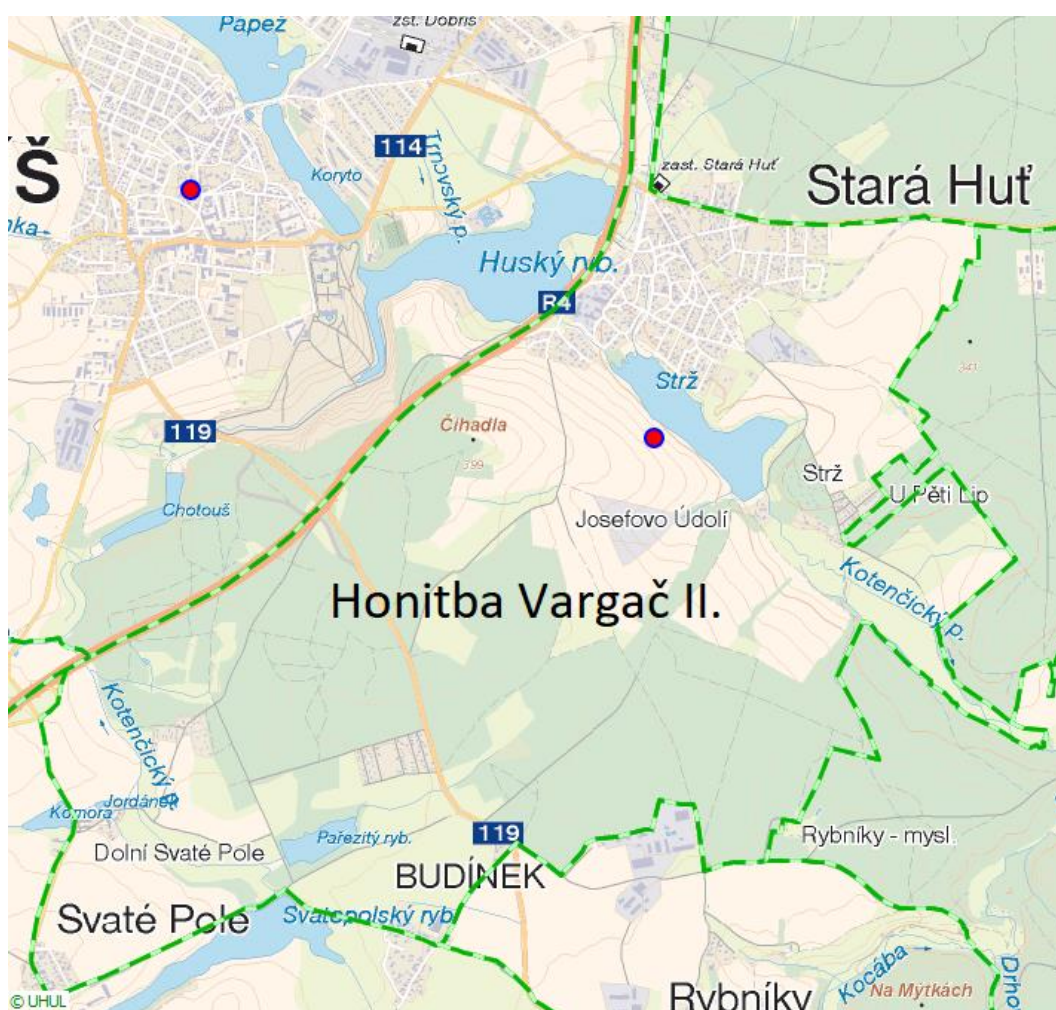
Vztahy mezi uživateli honitby a zemědělskou společností obhospodařující místní polnosti jsou přesto dobré. Majitel společnosti je zároveň i místopředsedou spolku. Škody se kompenzují především formou brigád nebo naturálií.

V honitbě s takovou rozlohou polností by bylo vhodné používat některá

z agrotechnických či biotechnických opatření např. průseky nebo pruhy nižších plodin či tvorbu remízků. Tato honitba má velmi nepříjemnou polohu. Honitba je převážně polní, kolem se ze všech stran táhne les, který patří již jiné honitbě (Svatá Anna a Mannsfeld). S těmito honitbami by bylo efektivní zavést intenzivní spolupráci např. domluvit odváděcí příkrmování.

5.1.2 Vargač II.

Vargač II. má rozlohu 534 ha a patří s honitbou Křížovnici I. (539 ha) a Aglaia (515 ha) mezi 3 nejmenší honitby. Více jak z poloviny (53 %) zaujímají lesní plochy, z 39 % zemědělská půda a 3 % ostatní plochy.

Mapa č. 3 Honitba Vargač II. Zdroj: ÚHÚL, 1:50 000

Honitba Vargač II. nemá normované stavy stejně jako Vargač I.. Stejně tak její limity lovu jsou dány pouze zákonem o myslivosti (doby lovu) a městským úřadem neměli povolený lov kňourů.

Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016						
Honitba Vargač II.						
Rok	Kňour	Bachyně	Lončák	Sele	Úhyn	Celkem
2015	0	1	24	11	1	37
2016	0	2	8	8	0	18

Tabulka č. 2 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016, zdroj: MÚ Dobříš

V roce 2015 bylo uloveno 36 kusů černé zvěře. Z toho 1 bachyně, 24 lončáků a 11 selat. Jeden případ úhynu doplňuje celkový počet 37 kusů. V roce 2016 bylo uloveno 18 prasat divokých. Z toho 2 bachyně, 8 lončáků a 8 selat. V roce 2015 bylo uloveno o 18 kusů černé zvěře více než v roce 2016. Rozdíl je více jak z poloviny tvořen lončáky. Lončáků bylo uloveno v roce 2015 o 16 kusů více než v roce 2016.

Přepočet na kus/100 ha ukázal, že v roce 2015 bylo uloveno 7 kusů / 100 ha honebních pozemků. V roce 2016 3 kusy / 100 ha honebních pozemků.

Škody jsou v honitbě Vargač II. hlavně na TTP a kukuřicích, řepkách, pšenicích a žitech. V roce 2015 se škody pohybovaly na 40 % poškození plodin. Rok 2016 byl mírnější se škodami pod 10 %.

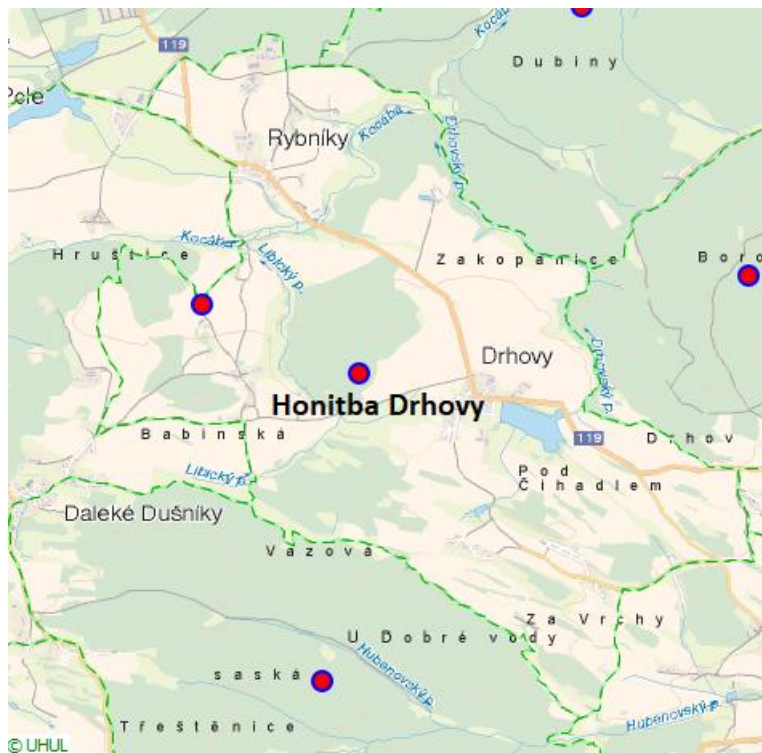
Ochranná opatření a vztahy mezi mysliveckým spolkem a zemědělskou společností jsou stejná jako v honitbě Vargač I..

Zemědělská půda honitby Vargač I. leží spíše na menších a špatně dostupných místech. V těchto oblastech by se dalo uvažovat o dočasném oplocení polí či použití chemické ochrany např. Hukinol.

Na polích s větší rozlohou by se mělo zvážit použití agrotechnických a biotechnických opatření.

5.2 Honitba Drhovy

Honitba Drhovy má rozlohu 1305 ha a její velikost je nadprůměrná, řadí se k větším honitbám. Z její celkové rozlohy je 77 % zemědělská půda, 22 % lesní půda a 1 % vodní plocha.

Mapa č. 4 Honitba Drhovy, Zdroj: ÚHÚL, 1:100 000

Škody na zemědělských plochách vznikají kvůli špatnému rozložení honitby a výsadbě atraktivních plodin.

Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016						
Honitba Drhovy						
Rok	Kňour	Bachyně	Lončák	Sele	Úhyn	Celkem
2015	0	3	36	68	2	109
2016	0	0	14	64	0	78

Tabulka č. 3 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016, zdroj: MÚ Dobříš

Honitba Drhovy nemá normované stavy černé zvěře. Jediné omezení mu tedy v minulosti dával zákon o myslivosti. V roce 2015 bylo v honitbě uloveno celkem 107 kusů černé zvěře. Z toho 3 bachyně, 36 lončáků, 68 selat a 2 z celkového počtu 109 kusů byly úhyny. V roce 2016 bylo odstřeleno o 22 lončáků a pouze o 4 kusy selat více než v roce 2015.

Přepočten na kusy / 100 ha honebních pozemků ukázal, že v roce 2015 bylo

8 kusů / 100 ha a v roce 2016 bylo 6 kusů / 100 ha.

Škody v honitbě jsou především na kukuřici a TTP. Člen spolku, ale dodává, že každé pole je jiné a velmi záleží na poloze zemědělské půdy. V letech 2015 bylo poškozeno přes 50 % plodin. Další rok škody nedosahovaly takové výše, byly kolem 20 %.

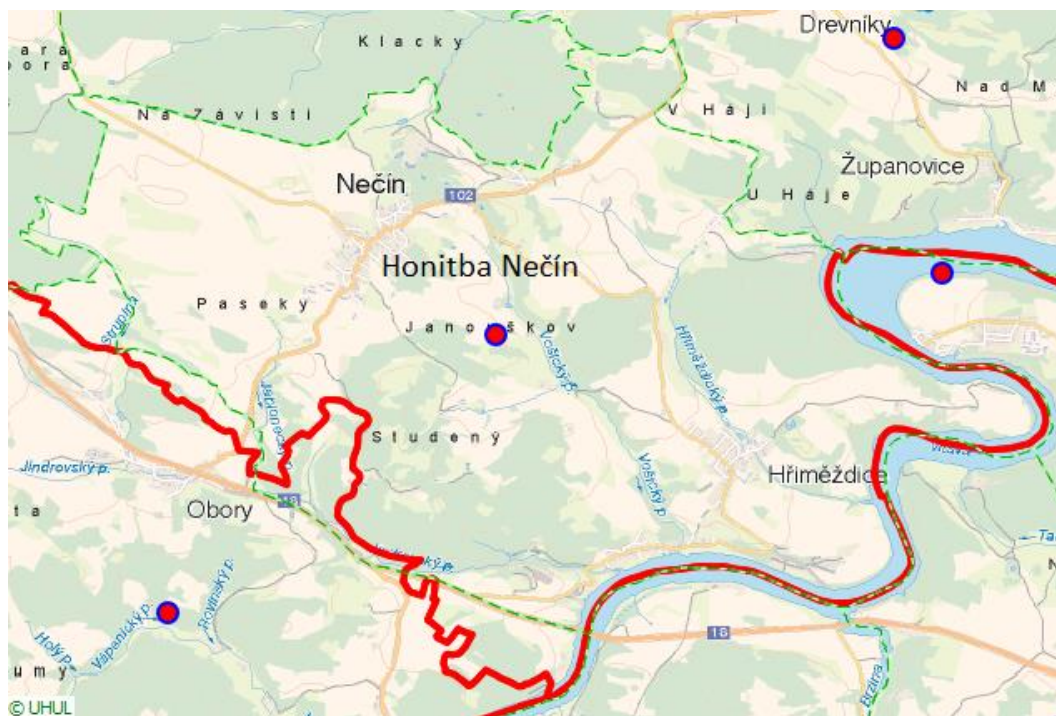
V honitbě Drhovy uplatňují celou řadu preventivních opatření. Kromě intenzivního lovu zde myslivci hlídkují, ale stejně jako v honitbě Vargač I. jsou polnosti tak veliké, že je nelze uhlídat. Před sklizní a při zasetí používají pachové ohradníky – hukinol. Také zkoušeli lidské vlasy. Zkušenosti myslivců ukazují, že pachové ohradníky i lidské vlasy fungují jen dočasně, než si na ně zvěř zvykne. Jako další používají agrotechnická opatření (dělicí pruhy kolem lesních porostů).

Vztahy zemědělců a mysliveckého spolku jsou kvalitní a klidné. Zemědělská půda je rozložena mezi více majitelů. Nejlepší vztahy mají se zdejší zemědělskou společností, jejíž agronom je členem spolku. Škody se kompenzují většinou domluvou – brigádami nebo v naturáliích.

Pro zlepšení ochranných opatření by bylo nejlepší ještě zvýšit agrotechnickou ochranu na formu průseků s nižšími plodinami. Další možnou volbou by byla biotechnická ochrana - vytvoření remízků, biopásů či políček pro zvěř.

5.3 Honitba Nečín

Honitba Nečín má 1620 ha z toho 55 % je zemědělská půda, 35 % zemědělská půda, 0,2 % vodní plochy a 9 % ostatní plochy.

Mapa č. 5 Honitba Nečín, Zdroj: ÚHÚL, 1:100 000

Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016						
Honitba Nečín						
Rok	Kňour	Bachyně	Lončák	Sele	Úhyn	Celkem
2015	0	0	0	32	0	32
2016	0	0	8	52	0	60

Tabulka č. 4 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016, zdroj: MÚ Dobříš

Honitba Nečín i přes svou velkou rozlohu nalovila v roce 2015 pouze 32 selat. V roce 2016 bylo uloveno 8 lončáků a 52 selat celkem 60 kusů černé zvěře. V rozmezí let bylo zvýšení o 8 lončáků a 20 selat. Pokud odstřely přepočteme na kusy / 100 ha honebních pozemků v roce 2015 byly uloveny pouze 2 kusy / 100 ha honitby a v roce 2016 4 kusy / 100 ha honitby.

Škody v honitbě Nečín se pohybují v letech 2015 a 2016 na stejné úrovni 7–10 % poškození porostu. Velké zvýšení škod bylo v roce 2017, hlavně na TTP a řepkách.

Z ochranných opatření používají agrotechnická opatření ve formě

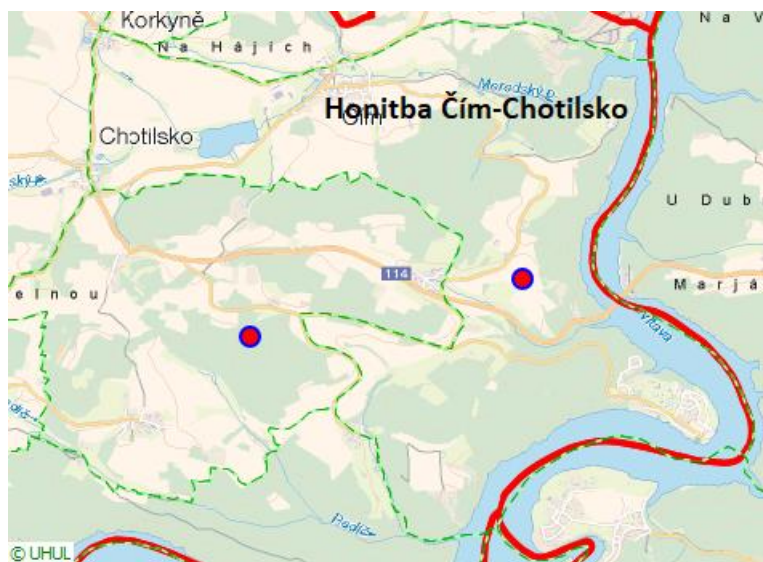
vysekaných pásu okolo lesních porostů. Dále používají pachové ohradníky hlavně v případech, kdy je potencionálně problematická plodina zaseta u lesních porostů. V těchto případech se také drží hlídky. V honitbě Nečín mají také polička pro zvěř. V minulosti seli kukuřici, ale opakovaně se jim stávalo, že černá zvěř kukuřici vysbírala dříve, než stačila vzklíčit, a to i přes držení přísných hlídek. Dnes sejí především pšenici, žito, oves.

Vztahy mysliveckého spolku a zemědělské společnosti či soukromých majitelů zemědělské půdy jsou vyrovnané a kvalitní. Kompenzace škod probíhá formou brigád, které jsou pro členy povinné a pokud se nedostaví, musí platit poplatek nebo formou naturálií. V roce 2017 se poprvé platila peněžní náhrada za škody na řepkách soukromému majiteli zemědělské půdy 15 000 Kč.

Zdejší honitba má velmi efektivní ochranné prostředky, o kterých svědčí i nízké škody v letech 2015 a 2016. Dalším krokem by bylo vhodné vybudovat další biotechnická opatření ve formě remízků a biopásů. Především v čistě zemědělské krajině na severozápadě území.

5.4 Honitba Čím-Chotilsko

Rozloha honitby Čím-Chotilsko je 776 ha. Z toho 60 % je zemědělská půda, 38 % je lesní půda a 2 % vodní plochy.

Mapa č. 5 Honitba Čím-Chotilsko, Zdroj: ÚHÚL, 1:100 000

Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016						
Honitba Čím-Chotilsko						
Rok	Kňour	Bachyně	Lončák	Sele	Úhyn	Celkem
2015	1	2	8	26	0	37
2016	0	2	4	28	0	34

Tabulka č. 5 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016, zdroj: MÚ Dobříš

Honitba Čím-Chotilsko má jako jediná v odstřelech za roky 2015-2016 kňoura, a to za rok 2015. Dále bylo v roce 2015 odstřeleno 2 bachyně, 8 lončáků a 26 selat, celkem 37 kusů. Za rok 2016 bylo uloveno 2 bachyně, 4 lončáci a 28 selat, celkem 34 kusů. Odstřely černé zvěře jsou v honitbě zcela stabilní a nejsou tu žádné extrémní odchylky.

Při přepočtu kusů / 100 ha honebních pozemků jsou výsledky takové: v roce 2015 bylo 5 kusů / 100 ha honebních pozemků a v roce 2016 4 kusy / 100 ha honebních pozemků.

V honitbě Čím-Chotilsko nejsou zemědělské půdy s velkými rozlohami a značná část je zatravněná. Proto jsou škody za roky 2015-2016 mizivé. Škody bývají pouze na kukuřicích, které kvůli špatné dostupnosti a velikosti zemědělské půdy nejsou v lokalitě sety. Naposledy byla kukuřice oseta před 4 roky.

Škody myslivecký spolek nikdy neplatil ani nekompenzoval jinými způsoby. Při zasetí kukuřice jsou rozděleny hlídky.

Mysliveckému spolku jeho fungování vyhovuje. Škody na zdejším území prakticky neexistují. Proto není potřeba navrhnout žádná další opatření. Ke zlepšení prostředí zvěře by bylo vhodné vybudovat biotechnická opatření (biopásy, remízky) v severozápadním cípu území.

6. Diskuse

Stavy černé zvěře se v dnešní době nedají ani odhadnout. Jediným ukazatelem, který nám dokáže něco říct, jsou statistiky odstřelů černé zvěře (KOLIBÁČ, SLAVÍK, 2015). V roce 2016 bylo uloveno 160 139 kusů černé zvěře. To je 4. nejvyšší číslo v historii. Svědčí to o zvyšování stavů černé zvěře u nás (ZBOŘIL, 2017). Záleží ale na přírodních poměrech lokality. Výzkum poukazuje na skutečnost, že pokud černé zvěři území nevyhovuje, její stavy zůstávají i v dnešní době nízké a stabilní.

Problematika narůstajících škod způsobených prasetem divokým je celoevropským problémem (KOLIBÁČ a kol., 2015). Dnešní zemědělská krajina, často rozsáhlé plochy atraktivních plodin, je jako stvořená pro sezónní nerušený pobyt zvěře. Poté je samozřejmostí, že dochází ke škodám na plodinách (JELÍNEK, 2007).

Analýza výsledků práce poukazuje na to, že ať jsou honitby relativně blízko u sebe, každá má s černou zvěří jiné zkušenosti. Všechny tázané honitby ale mají společné, že největší škody jsou na kukuřici, což potvrzuje i Štrobach (2018) v celorepublikovém měřítku. 4 z 5 honiteb měly vyšší odstřely v roce 2015 než v roce 2016, což neodpovídá myslivecké statistice pro rok 2016, kdy mělo být uloveno extrémní množství kusů černé zvěře (ZBOŘIL, 2017). Zajímavý poznatek mi poskytl člen mysliveckého spolku Vargač, který spojuje nízké škody v roce 2016 s vyšším počtem žaludů a bukvic, díky kterým černá zvěř opustila zemědělskou půdu dříve a nezpůsobila tak velké škody. Honitby Vargač I. a Drhovy mají problém s nízkým počtem aktivních členů, kteří nedokáží v případě potřeby ohlídat vysoké rozlohy zemědělských plodin. Tyto honitby mají také nejvyšší škody a nebyť skutečnosti, že v honitbě Vargač I. je členem majitel místní zemědělské společnosti a v honitbě Drhovy je členem agronom místní zemědělské společnosti, škody by byly pro obě sdružení fatální.

Všechny vzorové honitby se snaží snižovat škody především regulací populace lovem. 2 z 5 honiteb pravidelně využívají pachových opatření (Hukinol), které jsou populární i podle Jelínka (2007).

Nejčastější doporučené způsoby ochrany jsou agrotechnická a

biotechnická opatření. Obzvláště u honiteb s velkou rozlohou zemědělské půdy je vhodné používání průseků či pruhů s nízkými plodinami a zakládání biopásů, remízků a políček pro zvěř. Kvůli velkým rozlohám zemědělských ploch a nedostatečným financím nelze použít mechanických opatření v podobě elektrických ohradníků jako např. ve Švýcarsku (SCHLAGETER, 2015).

7. Závěr

Výsledky výzkumu v obvodu obce s rozšířenou působností Dobříš poukazují na to, že na populaci prasete divokého má vliv rozložení a lokace honitby. Všechny tázané honitby mají společné, že největší škody jsou na kukuřici. Škody se v roce 2015 pohybovali mezi 40 – 50 % poškozených plodin u honiteb s lokací uprostřed zájmového území a 5 – 10 % poškozených plodin u honiteb s územím u řeky Vltavy, které jsou stejné i v roce 2016. Pro honitby náchylnější ke škodám byl rok 2016 příznivější, škody se pohybovaly okolo 20 % poškozených plodin. 4 z 5 honiteb měly vyšší odstřely v roce 2015 než v roce 2016, přičemž jedna honitba (Čím-Chotilsko) měla odstřely v obou letech vyrovnané s rozdílem pouze 3 kusů. Honitby s polohou blíže řeky Vltavy (Nečín a Čím-Chotilsko) měly škody nižší než honitby ve středu území, což naznačuje, že divoká prasata tyto oblasti nevyhledávají. Honitby Vargač I. a Drhovy mají problém s nízkým počtem aktivních členů.

Mezi nejpoužívanější ochranné prostředky mezi tázanými honitbami je lov, dále pachové ohradníky (Hukinol), agrotechnická opatření ve formě dělicích pruhů kolem lesních porostů a v jednom případě biotechnická ochrana (políčka pro zvěř).

V honitbách často chybí intenzivnější preventivní opatření v podobě agrotechnických a biotechnických opatření. To přisuzují zemědělským subjektům, které nechtějí riskovat nižší sklizně. Obzvlášť u honiteb s velkou rozlohou zemědělské půdy je vhodné používání průseků či pruhů s nízkými plodinami a zakládání biopásů, remízků a políček pro zvěř. Pro všechny uživatele honiteb působící v zájmovém území je žádoucí zavést preventivní organizační opatření.

8. Přehled literatury a použitých zdrojů

ASFORCE, 2015: Guidelines for the cost-effective prevention and control of African swine fever, ASFROCE, 49 s.

BLEIER N., KOVÁCS I., SCHALLY G., SZEMETHY L., CSÁNYI S., 2016: Spatial and temporal characteristics of the damage caused by wild ungulates in maize (*Zea mays* L.) crops. International Journal of Pest Management, Volume 63. P. 92-100.

BOBEK B., FURTEK J., BOBEK J., MERTA D., WOJCIUCH-PLOSKONKA M., 2016: Spatio-temporal characteristics of crop damage caused by wild boar in north-eastern Poland. Elsevier, Volume 93, Issue 3. P. 106-112.

ČERVENÝ J., ŠŤASTNÝ K., KOUBEK P., 2016: Ottova encyklopedie Zvěř. Ottovo nakladatelství, 399 s.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017: Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností Středočeského kraj k 31. 12. 2016. ČSÚ.

HANZAL V., F. LIEBL, V. BROŽOVSKÝ, 2011: Penzum znalostí z myslivosti. Druckvo, 879 s.

HESPELER B., 2007: Černá zvěř způsob života, omezování škod, posuzování, způsoby lovu, využití zvěřiny. Grada Publishing a. s., 127 s.

HRNČIAROVÁ T., MACKOVČIN P., ZVARA I., 2010: Atlas krajiny České republiky, MŽP Pruhonice, VÚKOZ, 332 s.

HROMAS J., 2008: Myslivost. Matice lesnická s. r. o., 559 s.

CHARVÁT A., MIKULKA J., 2012: Metodická příručka o uplatňování náhrady škody a oceňování její výše způsobené užíváním honitby a zvěří na honebních pozemcích, polních plodinách, vinné révě, ovocných kulturách a zemědělských porostech ve smyslu zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti. Ministerstvo zemědělství České republiky, 86 s.

JELÍNEK R., 2007: Škody zvěří - Část I. - všeobecný náhled. Myslivost 2: S. 7.

JELÍNEK R., 2007: Škody zvěří - Část II. - Předcházení škod na zemědělských plodinách a lesních porostech. Myslivost 3: S. 5.

JELÍNEK R., 2007: Škody zvěří - Část III. - Organizační opatření pro omezení působení škod a poškození zvěří. Myslivost 4: S. 5.

- KOLIBÁČ P., PLHAL R., SLAVÍK P., 2015: Prase divoké ve středoevropské (naší) krajině. Původní druh a přesto nepřítel?. Ochrana přírody 1: S. 15 – 17.
- KUŠTA T., 2014: Základy předmětu „Systémy řízení a kontrolní metody v myslivosti“. Česká zemědělská univerzita v Praze.
- LOMBARDINI M., MERIGGI A., FOZZI A., 2016: Factors influencing wild boar damage to agricultural crops in Sardinia (Italy). Current Zoology, Volume 0, Issue 0. P. 1-8.
- MZe ČR, 2018: Dotační nástroje pro podporu lesního hospodářství a myslivosti. Ministerstvo zemědělství České republiky.
- ORP DOBŘÍŠ, 2009: Všeobecná část lesních hospodářských osnov pro zřizovací obvod Dobříš s platností od 1. 1. 2009 – 31. 11. 2018. ORP Dobříš.
- SCHLAGETER A., 2015: Preventing wild boar *Sus scrofa* damage – considerations for wild boar management in highly fragmented agroecosystems, Basel. University of Basel. 95 s.
- SCHLEY L., ROPER T. J., 2003: Diet of wild boar *Sus scrofa* in Western Europe with particular reference to consumption of agricultural crops. Mammal review, Volume 33, Issue 1. P. 43 – 56.
- ŠÍPEK K., 2013: Potravní analýza černé zvěře v intenzivních zemědělských oblastech. Disertační práce, Česká zemědělská univerzita v Praze. 93 s.
- ŠTROBACH J., MIKULKA J., 2016: Škody zvěří na polních plodinách a trvalých travních porostech. Myslivost 11: S. 62.
- ŠTROBACH J., MIKULKA J., MICHÁLEK A., SMUTNÁ H., 2018: Škody zvěří na polních plodinách a trvale travních porostech. Myslivost 4: S. 26 – 29.
- VODŇANSKÝ M., 2003: Závěrečná zpráva z výzkumné úlohy zhodnocení vývoje populace černé zvěře a vypracování návrhů na její účinnou regulaci. Institut ekologie zvěře veterinární a farmaceutické univerzity, Brno, 35 s.
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění.

Internetové zdroje:

ČMMJ ©2017: Tisková zpráva k aktuální situaci výskytu Afrického moru prasat (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <http://www.cmmj.cz/Files/c2/c2e6ae95-cf01-419f-8c0d-7055ff84828e.pdf>

HUKINOL ©2010 Hukinol patentovaná účinná látka (online) [cit. 2018.28.03], dostupné z <http://www.hukinol.cz/produkty.html#hukinol>

MZe ČR (1) ©2018: Chceme víc motivovat myslivce na Zlínsku, za ulovené dospělé divoké prase dostane lovec 8 tisíc korun (online) [cit. 2018.28.03], dostupné z http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2018_ministr-zemedelstvi-milek-chceme-vice.html

MYSLIVOST ©2017: Myslivecká statistika za rok 2016 (online) [cit. 2018.20.03], dostupné z <http://myslivost.cz/Pro-myslivce/Aktuality/Myslivecka-statistika-za-rok-2016>

SVS ČR ©2011: Informační bulletin - Vzteklna nálezová situace v roce 2010 (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1105.pdf>

SVS ČR (1) ©2017: Chceme dále snižovat stavy divokých prasat, za každý kus vyšetřený na Aujeszkyho chorobu dostanou lovci tisíc korun (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <https://www.svscr.cz/ministr-zemedelstvi-chceme-dale-snizovat-stavy-divokych-prasat-za-kazdy-kus-vysetreny-na-ajeszkyho-chorobu-dostanou-lovci-tisic-korun/>

SVS ČR (2) ©2017: Nařízení státní veterinární zprávy č. j. SVS/2017/084885-G (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <http://www.cmmj.cz/Files/ba/ba7934fb-e2c4-4c56-a960-a183a5871f21.pdf>

SVS ČR (3) ©2017: Nařízení státní veterinární zprávy č. j. SVS/2018/014531-Z (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <https://www.kr-zlinsky.cz/data/clanek/11026/dokumenty/amp-mvo-17-nova-zamorena-oblast-31-1.pdf>

SVS ČR (5) ©2017: V České republice byl poprvé v letošním roce potvrzen výskyt parazita svalovce u divokého prasete (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <https://www.svscr.cz/v-ceske-republice-byl-poprve-v-letosnim-roce-potvrzen-vyskyt-parazita-svalovce-u-divokeho-prasete/>

SVS ČR (6) ©2017: Veterinární dozor prověřoval na jihu Čech svou připravenost na výskyt nebezpečných nález v chovech (online) [cit. 2018.15.03], dostupné z <https://www.svscr.cz/veterinarni-dozor-proveroval-na-jihu-cech-svou-pripravenost-na-vyskyt-nebezpecnych-nakaz-v-chovech/>

9. Seznam příloh

Tabulky

Tabulka č. 1 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016 v honitbě Vargač I.,

Tabulka č. 2 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016 v honitbě Vargač II.

Tabulka č. 3 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016 v honitbě Drhovy

Tabulka č. 4 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016 v honitbě Nečín

Tabulka č. 5 Odstřely prasete divokého v letech 2015 a 2016 v honitbě Čím – Chotilsko

Mapy

Mapa č. 1 SO ORP Dobříš – obecně – geografická mapa

Mapa č. 2 honitba Vargač I.

Mapa č. 3 honitba Vargač II.

Mapa č. 4 honitba Drhovy

Mapa č. 5 honitba Nečín

Mapa č. 6 honitba Čím – Chotilsko

Grafy

Graf č. 1 Odstřel černé zvěře v ČR v letech 1966 – 2016